

Nyíracsaád ékessége

Levelet hozott a posta Nyíracsaád polgármesterétől. Sorait az Észak-Keleti Napló olvasói figyelmébe ajánlja. Mint írja, főterükön méltóságteljesen áll a sok viharos évszázadot megélt, kora gótikus elemeket tartalmazó templom, Hajdú-Bihar legrégibb, eredetében Árpád-kori, jelenleg is használatban lévő építészeti emléke, a falu ékessége. (A részletes történetet tömörítve adjuk közre.)

A néhány évvel ezelőtt még bádoggá sátorfedéllé borított kis falusi templom immár csodálkozásra készíti a szemlélődőt: a faszindelyes tető, a faszervezetű harangláb, s a csúcsán ékeskedő jeruzsálemi csillag láttán elcsodálkozik a szemlélődő, vajon a Debrecenhez mintegy 30 kilométerre lévő településen jár-e.

A templom építésének pontos idejére nincsenek adatok. Az bizonyos, hogy Acsád falu már a 12–13. század fordulóján megtelepedett, és több dél-nyírségi faluval együtt a Gut-keled nemzetség legkorábbi birtokai közé tartozott. Ez azt is bizonyítja, hogy csak 1312-ben – a helység első okleveles említésekor – osztoznak meg rajta a Gut-keled nemzetség egyedmonostori ágához tartozók. A falu korábbi eredetét jelzi a határában 1974-ben feltárt avar kori temető, valamint az 1930-as években talált – gazdag leletanyagot tartalmazó – honfoglalás kori lovassír. Hogy mikor került át a református hitben élő emberek tulajdonába a templom, nem tudni, viszont az kimutatható, hogy 1640-ben már a nyíracsaádi református gyülekezet használta.

Töredékesen felderített írásból olvasható: „Ezen Isten háza romlandó állapotjából Isten segédelmével megújíttatott 1761.” A vakolaton lévő első mészrétegből arra lehet következtetni, hogy a falképeket 1761-ben borították be cementtel, s addig azok szabadon voltak. A megújítási munkálatok 1791-től öt évig tartottak. Valószínűleg ekkor készült a porticius is, és ekkor falazták be a mostani karzat alatt lévő nyugati bejáratot, a keskeny alakú ablakokat és szűnhetett meg ekkor vagy talán korábban a sekrestye.

1817–18-ban fatornyot építettek a templomhoz, amelyhez 60 derék szálfat Debrecen városa adományozott. Az 1800-as évek

közepétől gyakran újítták fel a tetőszerkezetét, s zsindelyezték. 1902 tavaszán tetőzetét horganyzott lemezzel fedték be, falait kívülről téglával aláakták, a templom 7 méteres fatornyot kapott. Ekkor tűntek elő ismét a középkori faliképek. Az 1980-as évek végére elengedhetlenné vált a templom teljes felújítása, ugyanis a csapadékvíz nemcsak az épület alapját, hanem a falképeket is veszélyeztette. A munkálatok előkészítése 1988-ban kezdődött. Az Országos Műemlékvédelmi Felügyelőség vállalta a tervezést, előbb Benkhard Lilla régész végzett régészeti feltárást, majd H. Nándori Klára építész készítette el a helyreállítási terveket, Deák Klára restaurátorművész pedig elvégezte a falképek felkutatását. Első lépésként a falazatot elektromos berendezésekkel kiszárították és sótalanították, majd a belvíz és csapadékvíz elvezetése érdekében szivárogtató rendszert építettek ki a templombelsőben, a templom szűkebb térségében pedig talajt cseréltek. A régészeti feltárást során jelentős mennyiségű csont került a felszínre, mely bizonyítja, hogy temetőként is használták. 1991-ben elkészült a harangláb, 1992-ben pedig a régi bádoggá helyett eredeti alakját visszaadva zsindelyborítást kapott a templomtető. Ismételten elkészült a sekrestye, majd a porticust is újjáépítették. A befejező építészeti és szakipari munkák még tartanak. Ismét megnyílt a nyugati bejárat, újjáépült a karzat, a belső burkolat, kialakították az ablaknyílásokat. A költségeket a kis egyházközség, az önkormányzat és az Országos Műemlékvédelmi Hivatal együttesen állta. A szentély boltozatán még jelenleg is dolgoznak, a templombelső bútorzatán szintén.

Dr. Katona Gyula